

RECENZII

SEPTIMIU CHELCEA

Metodologia cercetării sociologice. Metode cantitative și calitative. (București, Editura Economică, 2001, 656 p.)

Tratatul românesc de metode și tehnici de cercetare sociologică al Domnului Profesor Septimiu Chelcea, apărut anul acesta la Editura Economică, este un dar generos adresat specialiștilor, dar în același timp și o carte de învățatură mult mai bogată decât una de specialitate.

Întreaga lucrare, este desfășurarea unei impresionante experiențe de cercetare și didactice. Cunoașterea este mereu dublată de dorința împărtășirii acestei cunoașteri. Forța lucrării stă în expresivitatea ei deosebită. Discursul științific foarte viu este susținut permanent de exemple „alese” și toate „aduse la zi”.

Valorificarea exemplară a textelor, fie ele clasice sau extrem de actuale, fac din acest tratat o lucrare de cultură cu o sferă de interes care depășește sfera sociologiei.

Stilul însuși este adecvat trezirii oricărei minți curioase, căci autorul ne conduce cu dezinvoltură în sfere de cunoaștere variate, conectând sociologia la o mai vastă experiență a oamenilor.

În acest sens, este remarcabil *moto*-ul lucrării aparținând lui Anthony Giddens care subliniază că sociologia este un element semnificativ pentru continuarea existenței societăților.

Cred că lucrarea închinată descrierii căilor raționale de căutare a adevărilor despre societate este, de fapt, o carte despre o mare iubire, aceea de a cunoaște împreună cu alții.

Autorul este o gazdă uimitoare. Totul este spus limpede și atrăgător, textul te conduce ca o *Șeherezadă* în cel mai pur limbaj științific. Cartea este elevată și păstrează această ținută și în îndemnurile practice, constituindu-se într-o realizare exemplară

a faptului că „sobru nu înseamnă cenușiu”. Stilul riguros dar senin susținut de citarea numelor celor mai diverse personalități ale culturii ne încredințează că lucrarea va aduce răsunetul meritat culturii noastre, nesuferind de păcatul de a trece sub tăcere pe înaintași, păcat despre care amintește Santiago Ramon y Cajal citat la pag. 569: „Dacă din dragoste pentru concizie sau chiar din cauza lenei, tânărul investigator tinde să omită date sau omite să citeze pe alții, să nu uite că ceilalți îl vor răsplăti cu aceeași măsură, trecând în mod intenționat sub tăcere lucrările sale”.

Sentimentul pe care îl degajă cartea în întregime este acela că suntem chemați spre o reflectare minuțioasă și foarte delicată a realității sociale din care decurge și o imensă responsabilitate pentru sociologi. Capacitatea de a observa, de a ancheta, experimenta sau a „scotoci” prin „urmele” realității sociale cere eforturi pentru care este necesară o pregătire complexă. Poate mai este nevoie și de talent.

Voi trăi de acum înainte cu credința că cercetarea sociologică este o artă. Citisem lucrul acesta într-un articol al lui Robert Niesbet, dar acum pot spune că am redescoperit înțelesul acestei expresii. Persoanelor înclinate din profesionalism să citească volumul le sugerez să caute să descopere ce tip de cercetător sunt.

În ceea ce mă privește, mărturisesc că mi-am dorit întotdeauna să fac parte din categoria „vulpe”. „Cercetătorul vulpe, pe măsură ce descrie, îl vedem urmând scrutător și agresiv ca o vulpe, piste numeroase ale geografiei sociale. El combină faptele și noțiunile disparate, jonglează cu metodele abil și fără reticență. Nimic nu-i stă în cale dacă cercetările sale îi permit să avanseze. Ca și în cazul artistului, calitățile operei sunt mai importante decât cele ale respectării regulilor artei” (pag. 570).

Lucrarea începe cu o mărturisire a auto-

rului care echivalează cu un bilanț și exprimă ca ideal nevoia de renaștere a sociologiei. La această renaștere a științei căreia îi este atât de atașat autorul, sunt chemate noile generații de sociologi cărora li se oferă nu doar îndemnuri, ci însăși acest rezultat a unei îndelungate căutări, ca zestre, în nădejdea unei rodnicii așteptate.

Elena Beca

CARMEN CORNELIA BĂLAN, Institutul Social Banat-Crișana (1932-1946).

Recuperarea culturală și sociologică a moștenirii Institutului Social Banat Crișana, Timișoara, Editura „Augusta”, 2001, p.299.

Lucrarea se constituie într-o minuțioasă monografie a ISBC înființat în 1932 de dr. Cornel Groșorean, precum și a revistei Institutului Social Banat Crișana (1933-1946).

Suntem în prezența unei analize care se bazează pe o documentare atentă, fapt care i-a permis autoarei să evidențieze marile probleme care au stat în atenția membrilor Institutului, timp de peste un deceniu. Monografiile publicate au vizat următoarele probleme de interes major pentru lumea socială de atunci și nu numai: a) problema depopulării Banatului (Belinț și Sârbova); b) problema desnaționalizării (Pojejena); c) problema industrializării și urbanizării țărănimii (Ohaba Bistra); d) problema culturii populare (Naidăș).

Institutul Social Banat Crișana (ISBC), a fost primul institut social regional care s-a constituit, relativ independent, de Institutul Social Român. Autoarea evidențiază afirmația de mare valoare științifică a profesorului Gusti, după care în vremea de atunci „sociologia, integrată în spiritul timpului nu putea fi ignorată de nici un om de cultură”.

Din perspectivă științifică și socială merită evidențiat faptul că timp de 14 ani (1932-1946), ISBC a fost un puternic centru

care a reunit numeroși intelectuali bănățeni preocupați de activitatea științifică și civică.

Mergând pe ideea Institutului Social Român, Institutul din Timișoara a realizat deopotrivă cicluri de conferințe precum și cercetări concrete de teren, care au condus la „o sinteză a vieții bănățene alcătuită din imboldul celui mai curat idealism local, prin formă pozitivă de muncă organizată” (Botiș, 1942).

Lucrarea elaborată de Carmen Cornelia Bălan cuprinde 4 capitole despre activitatea Institutului Social Banat Crișana.

În capitolul I este tratată „Biografia unei instituții”, pornind de la „întocmirea unui recensământ cât mai complet al materialelor publicate și a documentelor de arhivă oficială și personală”.

Se impune a fi semnalat faptul că ISBC a avut un scop general bine stabilit constând în cunoașterea stărilor sociale din regiunea Banat-Crișana” (p.28).

Institutul a mers pe linia generală a ISR cu aplicații practice la spațiul bănățean, astfel că „Monografiștii ISBC nu s-au mărginit numai la cercetări ci au desfășurat prin conferințe, sfaturi, îndrumări, o intensă acțiune culturală. În timpul campaniilor monografice s-au realizat, în maniera școlii gustiene, o serie destul de bogată de acțiuni sociale, culturale, medicale, de educație la care au participat membri comunităților respective” (p.34).

Al doilea război mondial a avut consecințe nefaste nu numai asupra economiei ci și asupra instituțiilor românești, afectând deopotrivă activitatea și ființa ISBC.

În capitolul al II-lea este analizată „Sociologia națiunii și modelul de cercetare și acțiune al ISBC”, întreprindere care a vizat recuperarea culturală și sociologică a „moștenirii ISBC”.

După modelul ISR care a făcut analiza spațiului fizic și social la nivelul României, ISBC a analizat – în mod remarcabil – cadrul general al regiunii Banat care a influențat – la nivel local - fenomenul sociologic românesc interbelic.